

SULF:s kongress 2024

Bilaga 8

Utskott A- motioner och motionssvar

Utskott A

Starkare akademisk frihet och demokrati

För utskottet att behandla:

Styrelsens proposition *Verksamhetsinriktning för åren 2025–2025*, avsnittet *Starkare akademisk frihet och demokrati* (se bilaga 13)

Motion 1	Hur (o)fria är egentligen svenska universitet och högskolor?
Motion 2	Utveckla kollegialitet
Motion 3	Breaking language barriers in higher education and research
Motion 4	Clarifying and protecting political involvement of academics
Motion 5	Former för styrning och ledning inom högre utbildning
Motion 6	SULF i en turbulent internationell utveckling
Motion 7	SULF bör stärka sitt internationella solidaritetsarbete genom att ge stöd till akademiker i Palestina
Motion 8	Challenging the for-profit practices of Akademiska Hus
Motion 24	SULF ska verka för forskarens fria val av publicering

SULF:s kongress 2024

Hur (o)fria är egentligen svenska universitet och högskolor?

Akademisk frihet har länge och väl stötts och blöts i olika korridorer. SULF har tidigare på ett förtjänstfullt sätt deltagit i debatten med fina bidrag som t.ex. skriften "Om akademisk frihet" från 2023 av Shirin Ahlbäck Öberg. Dock tycks dess innebörd vara lite av en hal tvål på det akademiska golvet. Så länge det inte tydliggörs vilka yttre och inre hot som akademien ska förhålla sig till förblir det svårt att avgöra om vi faktiskt har ett problem eller inte med akademisk frihet i Sverige. Det förefaller därför angeläget att vässa och skärpa SULF:s strategier för att värna den akademiska friheten i relation till grundforskningens och undervisningens förutsättningar. I SULF:s verksamhetsinriktning 2022-2024 står "Vi ser konkreta hot mot den akademiska friheten i vår omvärld". Sådana inslag i debatten fyller sin funktion men riskerar samtidigt att mynna ut i snömos snarare än klara och användbara insikter.

SULF-SU efterfrågar en central strategi för konkretisering av innebörden av akademisk frihet, dess status på svenska lärosäten samt en kartläggning av yttre och inre hot och eventuella konsekvenser av dessa i relation till stat, politik och marknad.

SULF/Stockholm hemställer därför:

- Att uppdra FS att konkretisera innebörden av akademisk frihet i kommande verksamhetsinriktning genom kartläggning av vilka yttre och inre hot mot akademisk frihet som SULF anser föreligger.
- Att uppdra FS att verka för att grundforskningen stärks som förutsättning för akademisk frihet.
- Att uppdra FS att verka för att värna lärosätenas autonomi och kritiska uppdrag i både utbildning och forskning.

SULF:s kongress 2024

Motion nr 1 Hur (o)fria är egentligen svenska universitet och högskolor?

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Uppsala hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
- Att uppdra FS att konkretisera innebörden av akademisk frihet i kommande verksamhetsinriktning genom kartläggning av vilka yttre och inre hot mot akademisk frihet som SULF anser föreligger. - Att uppdra FS att verka för att grundforskningen stärks som förutsättning för akademisk frihet. - Att uppdra FS att verka för att värna lärosätenas autonomi och kritiska uppdrag i både utbildning och forskning.	att bifalla motionens första att-sats. att bifalla motionens andra att-sats. att bifalla motionens tredje att-sats.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Motionen från SULF/Stockholm lyfter en angelägen och central fråga om akademisk frihet vid svenska universitet och högskolor. Akademisk frihet är en grundpelare för både forskning och utbildning, och SULF har sedan länge haft

denna fråga i fokus. Behovet av att tydligare konkretisera vad akademisk frihet innebär, särskilt i ljuset av yttre och inre hot, är en viktig och relevant utmaning. Flera steg i den riktningen har redan tagits tillsammans med andra samarbetspartners, både i Sverige men också i vårt nordiska samarbete och på europainivå.

För att vidareutveckla arbetet med att skydda akademisk frihet bör SULF i kommande verksamhetsinriktning fokusera på en konkretisering av dess innebörd, och särskilt kartlägga de hot som kan påverka den. SULF ska även fortsatt arbeta för att stärka grundforskningen och värna lärosätenas autonomi i både utbildning och forskning.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen bifaller motionen med hänvisning till SULF:s pågående arbete med akademisk frihet och behovet av att ytterligare konkretisera dess innebörd.

SULF:s kongress 2024

Utveckla kollegialitet

Den kollegiala styrningen av universiteten och högskolorna behöver försvaras mot linjestyrning och byråkrati. Men det finns även många sammanhang där den kollegiala styrningen inte längre fungerar så väl. Den kollegiala styrningen behöver inte bara försvaras utan även utvecklas.

Kollegialitet behöver utvecklas och anpassas efter dagens förutsättningar och behov på landets högskolor och universitet. Många av de kollegiala organen som finns kvar har utarmats över tid: sviktande intresse för att sitta i nämnder och styrelser, valförfaranden utan en motivering av kandidaterna, och representanter som saknar möjlighet att inhämta åsikter från de som representeras. Allt som kallas kollegialitet behöver inte heller vara bra. I sin värsta form bidrar kollegialitet till professorsvälde, old-boyism och kottier [1]. Kollegialitet är inte lösningen på alla problem men den har en viktig roll i styrning som berör vetenskapliga frågor.

Att kollegialitet utmanas av linjestyrning och byråkrati betyder inte att det är en dålig styrform, utan snarare "ett uttryck för brist på underhållsarbete" [1]. SULF har påbörjat detta arbete med skriften Om kollegialitet (2013) och förbundsdialogen Kollegialitet 2.0 (2017) som kartlägger kollegialitetens historia och fastställer viktiga principer. Forskning på kollegialitet bevisar dess tillbakagång men saknar en diskussion om hur väl den fungerar och hur den kan kombineras på ett produktivt sätt med andra styrformer [2]. Därför behöver kollegialitetens 'underhållsarbete' återupptas och dess principer behöver omsättas till konkreta förslag som är anpassade efter nuvarande förutsättningar och behov inom högskolevärlden.

Kollegialitetens underhållsarbete kan bestå av flera arbetsformer. Seminarier som arrangeras av SULF kan bidra med inspiration och nytänkande. Diskussioner med universitetsledning, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och andra relevanta parter kan bidra med en förankring och legitimering av nya idéer. SULF:s lokalföreningar kan även initiera liknande diskussioner vid sina universitet och högskolor.

Källor

[1] Sahlin K, Eriksson-Zetterquist U. Kollegialitet: en modern styrform. Studentlitteratur; 2016.

[2] Ahlbäck Öberg S, Boborg J. The Decollegialization of Higher Education Institutions in Sweden. Nord J Stud Educ Policy 2023.

SULF/Linköping och SULF/Umeå hemställer därför:

- att kongressen beslutar att SULF genomför en seminarieserie med syfte att inspirera till nya sätt att tillämpa kollegiala principer inom styrning av universitet och högskolor.
- att kongressen beslutar att SULF initierar diskussioner med universitetsledningarna, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och andra relevanta parter för att utveckla den kollegiala styrningen.

SULF:s kongress 2024

Motion nr 2 Utveckla kollegialitet

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Linköping och SULF/Umeå hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
1. att kongressen beslutar att SULF genomför en seminarieserie med syfte att inspirera till nya sätt att tillämpa kollegiala principer inom styrning av universitet och högskolor. 2. att kongressen beslutar att SULF initierar diskussioner med universitetsledning, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och andra relevanta parter för att utveckla den kollegiala styrningen.	att avslå motionens första att-sats, <i>för att i dess ställe bifalla en ny att-sats:</i> att kongressen beslutar att SULF under kongressperioden genomför aktiviteter i syfte att inspirera till olika sätt att tillämpa kollegiala principer inom styrning av universitet och högskolor. att anse motionens andra att-sats besvarad.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Motionen lyfter ett viktigt perspektiv på kollegialitetens roll inom styrningen av universitet och högskolor. Kollegial styrning är central för akademins

självständighet och för att säkerställa kvalitet och legitimitet i vetenskapliga frågor. Samtidigt är det tydligt att den kollegiala styrningen i vissa sammanhang har urholkats och behöver utvecklas och anpassas till dagens krav och förutsättningar.

Förbundsstyrelsen instämmer i behovet av att inspirera till nya sätt att tillämpa kollegiala principer, men bedömer att en seminarieserie är en alltför specifik form för denna typ av arbete. Det är viktigt att hålla möjligheterna öppna för olika former av kunskapsdelning och diskussion. Därför föreslås att första att-satsen avslås men att en ny att-sats, i vilken formen för aktiviteten inte låses vid seminarier, bifalles. Detta så att formen på aktivitet kan utformas flexibelt beroende på behov.

Gällande den andra att-satsen är SULF redan engagerad i diskussioner med relevanta parter, inklusive universitetsledning och SUHF, för att främja och utveckla kollegial styrning. Detta arbete pågår kontinuerligt och ligger i linje med motionens intentioner. Därför föreslås att den andra att-satsen anses besvarad med hänvisning till SULF pågående arbete.

SULF:s kongress 2024

Breaking language barriers in higher education and research

Almost half of all PhD candidates and early career researchers in Sweden are international, drawn to this country by its reputation for high-quality education and research and the culture of openness and transparency. However, many of these colleagues face significant language barriers, as they are often not proficient in Swedish. This language gap creates challenges in their day-to-day communication, but also in their ability to fully participate in academic and departmental activities and collegiate decision-making structures. Language barriers can lead to feelings of exclusion, hinder professional integration, and affect overall work experience.

Recognizing these challenges, the SULF Doctoral Candidate Association proposes two measures to better support internationally recruited staff to be integrated into the academic community. First, universities should take active steps to create a more inclusive working environment, by ensuring that language inclusivity is promoted in collegiate settings. Second, universities should create real opportunities for language learning in the course of employment. Some universities are already offering this, in various forms; for example, Jönköping University offers in-house Swedish language classes that may be taken during work hours, with the time spent on this regarded as competence development.

The SULF Doctoral Candidate Association therefore submits that the Congress decide:

- that SULF shall encourage universities to make collegiate events and decision-making bodies accessible to both English-speaking and Swedish-speaking employees;
- that SULF shall push for real possibilities to learn Swedish in the course of employment at universities, meaning: courses that are adapted to the needs of university employees and that may be taken during working hours, with time allocated for this in the employee's work plan (*tjänstgöringsplan*).

We wrote this motion in English, which is the main working language of the SULF Doctoral Candidate Association. Below is our proposal for decision in Swedish.

SULF:s doktorandförening hemställer därför:

- att SULF ska uppmuntra lärosätena att göra kollegiala evenemang och beslutande organ tillgängliga för såväl engelsktalande som svensktalande anställda;
- att SULF ska driva på för verkliga möjligheter att lära sig svenska inom ramen för anställningen, vilket innebär: kurser som är anpassade till universitetsanställdas förutsättningar, och som kan genomföras under arbetstid som i den anställdes tjänstgöringsplan är avsatt för ändamålet.

Motionen undertecknas för SULF:s doktorandförenings styrelse av:
Mohamed Al-Sabri, Chairperson

SULF:s kongress 2024

Motion nr 3 Breaking language barriers in higher education and research

Förbundsstyrelsens svar

SULF:s doktorandförening hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
att SULF ska uppmuntra lärosätena att göra kollegiala evenemang och beslutande organ tillgängliga för såväl engelsktalande som svensktalande anställda att SULF ska driva på för verkliga möjligheter att lära sig svenska inom ramen för anställningen, vilket innebär: kurser som är anpassade till universitetsanställdas förutsättningar, och som kan genomföras under arbetstid som i den anställdes tjänstgöringsplan är avsatt för ändamålet.	att avslå motionens första att-sats. att avslå motionens andra att-sats. <i>för att i dess ställe bifalla en ny att-sats:</i> att SULF verkar för utökade möjligheter att lära sig svenska inom ramen för anställningen.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Förbundsstyrelsen konstaterar att myndigheternas officiella språk är svenska och att beslut och protokoll därför ska upprättas på det språket. Det förekommer i

praktiken en viss flexibilitet på vissa universitet och högskolor, men det inte är tveksamt att gå så långt som motionären önskar. Däremot är det viktigt att beslut tillgängliggörs på ett sätt så att alla medarbetare kan förstå vad som beslutats.

Förbundsstyrelsen delar motionärens uppfattning att erbjuda utbildning i svenska, för de som så önskar, är viktigt inte bara för att man fullt ut ska kunna deltaga i alla processer på lärosätet men också för att individen ska öka sin anställningsbarhet. Därför föreslår förbundsstyrelsen att även den andra att-satsen avslås, men att en ny att-sats med ett något öppnar anslag bifalles.

SULF:s kongress 2024

Clarifying and protecting political involvement of academics

Brödtext. Over the past year, Swedish universities have witnessed significant political protest. While SULF is not a party-political organization and is not directly concerned with international conflicts, the protests have raised conflicting positions for employees and students at universities. Tensions have revolved around issues of freedom of expression, freedom of assembly and association, freedom from discrimination as well as diversity, work environment issues, and the university as a public/private institution. Further has also been connected to academic freedom.

While SULF and Universities are not party-political organisations, it should be recognized that all academic work is political. Indeed Uppsala and Lund's mission statements seek to build a 'better world' and to 'improve our world' respectively, while Gothenburg strives for a 'sustainable world'. All of these clearly position academic work as activities aimed at improving the status and wellbeing of people. Given the political nature of academic work it is important to clarify how political freedom connects to academic freedom and how political protest overlaps with, or is distinguished from, academic work. This is a complicated question.

Given the complexity of the issues, involved managers and administrators may not have the expertise to address potential conflicts, leading to informal negotiations of what is or is not considered 'legitimate political engagement'. Such informal and local navigation of the overlap between political and academic risks limiting academic freedom and leading to inequality and discrimination.

SULF Uppsala proposes therefore that the Congress decides:

- That SULF shall compile and monitor existing guidelines, rules and regulations at Swedish Universities relating to staff and students possibilities for protest and political engagement.
- That SULF shall formulate recommendations to support staff, managers and administrators and to safeguard staff from discrimination.

Klargörande och skydd av akademikers politiska engagemang

Under det senaste året har svenska universitet bevitnat betydande politiska protester. Även om SULF inte är en partipolitisk organisation och inte direkt är inblandad i internationella konflikter, har protesterna skapat motstridiga positioner

för anställda och studenter vid universitetet. Spänningarna har kretsat kring frågor om yttrandefrihet, mötes- och föreningsfrihet, frihet från diskriminering samt mångfald, arbetsmiljöfrågor och universitetet som en offentlig/privat institution. Detta har även kopplats till akademisk frihet.

Även om SULF och universiteten inte är partipolitiska organisationer, bör det erkännas att allt akademiskt arbete är politiskt. Uppsala och Lunds missioner strävar efter att bygga en "bättre värld" respektive att "förbättra vår värld", medan Göteborg arbetar för en "hållbar värld". Alla dessa positionerar tydligt akademiskt arbete som aktiviteter som syftar till att förbättra människors status och välbefinnande. Med tanke på det politiska i akademiskt arbete är det viktigt att klargöra hur politisk frihet förhåller sig till akademisk frihet och hur politisk protest överlappar med, eller särskiljs från, akademiskt arbete. Detta är en komplicerad fråga.

Med tanke på komplexiteten i dessa frågor kan involverade chefer och administratörer sakna den expertis som krävs för att hantera potentiella konflikter, vilket leder till informella förhandlingar om vad som anses vara "legitimt politiskt engagemang" eller inte. Sådan informell och lokal navigering av överlappningen mellan politik och akademi riskerar att begränsa den akademiska friheten och leda till ojämlikhet och diskriminering.

SULF/Uppsala hemställer därför:

- Att SULF ska sammanställa och övervaka befintliga riktlinjer, regler och föreskrifter vid svenska universitet som rör personalens och studenternas möjligheter till protest och politiskt engagemang.
- Att SULF ska formulera rekommendationer för att stödja personal, chefer och administratörer samt för att skydda personalen från diskriminering.

Motionen undertecknas för SULF/Uppsalas styrelse av:
Paulina Rajkowska, Vice-Ordförande

SULF:s kongress 2024

Motion nr 4 Clarifying and protecting political involvement of academics

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Uppsala hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
att SULF ska sammanställa och övervaka befintliga riktlinjer, regler och föreskrifter vid svenska universitet som rör personalens och studenternas möjligheter till protest och politiskt engagemang. att SULF ska formulera rekommendationer för att stödja personal, chefer och administratörer samt för att skydda personalen från diskriminering.	att avslå motionens första att-sats, att avslå motionens andra att-sats.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Motionärerna tar i sin motion upp viktiga och aktuella frågor om spänningarna mellan centrala rättighetsfrågor; såsom yttrandefrihet, mötes- och föreningsfrihet, frihet från diskriminering, mångfald, arbetsmiljöfrågor, universiteten som offentlig/privat institution samt respektive fråga i förhållande till akademisk frihet. De flesta av dessa frågor rör, liksom fackliga rättigheter, mänskliga rättigheter och

är universella rättigheter som tillfaller envar, oavsett om en arbetsplats utgör en offentlig eller privat verksamhet.

För universitetsanställda är yttrandefriheten av särskild betydelse, och utgör en garant för universitetens ställning som autonoma samhällsbärande institutioner. Grunden i universitetens arbete inom forskning och sökande efter ny kunskap förutsätter att universiteten är fria från politisk styrning, vilket återges bl.a. i högskolelagen. För statligt anställda finns därtill den grundlagsstadgade meddelarfriheten som ytterligare stärker anställdas yttrandefrihet. Universitetens oberoende är essentiell för fri åsiktsbildning och för den högre utbildningen och forskningens framtid. Akademisk frihet och politisk frihet är två sidor av samma mynt och går hand i hand i ett fritt demokratiskt samhälle, och kan inte med lätthet skiljas åt i en polariserad värld.

Förbundsstyrelsen instämmer således med motionärerna avseende den komplexa relationen mellan akademisk och politisk frihet. Ansvaret för efterlevnaden av de lagar som skyddar dessa fri- och rättigheter hos arbetstagarna åvilar dock arbetsgivaren. SULF har som facklig organisation ingen möjlighet att sammanställa och övervaka riktlinjer och regler avseende personalens och studenternas möjligheter till protest och politiskt engagemang vid svenska universitet, utöver de goda möjligheter och förpliktelser som redan följer av sedvanlig facklig verksamhet. I och med partsrelationen på svensk arbetsmarknad är det också svårt att som facklig organisation ensidigt formulera rekommendationer om hur arbetsgivare ska agera, och få arbetsgivaren att godta dessa rekommendationer. På samma sätt kan en facklig part inte med lätthet godta en arbetsgivares rekommendationer om hur facklig verksamhet ska bedrivas.

Förbundsstyrelsen delar dock motionärernas bild av att det på sina ställen tycks råda en okunskap kring hur långt anställdas yttrandefrihet sträcker sig, och inom vilka ramar den kan utövas. Förbundsstyrelsen vill därför understryka att det är viktigt att det kommer facket till kännedom om arbetsgivares agerande eller underlåtenhet riskerar att äventyra arbetsmiljön, leda till diskriminering, tystnadskultur eller otillåtna repressalier, eller på annat sätt kränka anställdas rättigheter, vilket är en förutsättning för att de fackliga organisationerna ska kunna hjälpa medlemmarna att tillvarata sina intressen. Detta kan framgångsrikt göras inom ramen av den ordinarie fackliga verksamheten, exempelvis genom förhandling, opinionsbildning och kunskapshöjande insatser. Mot bakgrund av ovanstående föreslår förbundsstyrelsen att motionens båda att-satser avslås.

SULF:s kongress 2024

Former för styrning och ledning inom högre utbildning

För knappt tio år sedan lämnade Kåre Bremer (professor emeritus och fd rektor vid Stockholms universitet) ifrån sig betänkandet "Utvecklad ledning av universitet och högskolor" (SOU 2015:92). Sedan detta betänkande lämnades in har vi sett en utveckling mot en tydligare linjeorganisation med ökad kontroll, samtidigt som vi har sett en försvagning av kollegiala arbets- och styrformer på flera av våra lärosäten. I slutet av 2019 lämnade den s k Tillitsdelegationen ifrån sig utredningen "Med tillit följer bättre resultat – tillitsbaserad styrning och ledning i staten (SOU 2019:43)", vilken starkt förespråkar att stöd ges till statliga myndigheter att utveckla en styrning och ledning som är mer tillitsbaserad. För att bättre hantera samhällsutmaningar uttrycks i utredningen bl a att dialoger som genomförs såväl horisontellt som vertikalt, samt kollegial samverkan och kollegialt lärande, utgör centrala verktyg i olika former av förändringsarbeten. Ansvar för arbetet med att stärka tillitsbaserad styrning och ledning inom statliga myndigheter kom senare att placeras på Arbetsgivarverket, där de på sin hemsida under epitetet "Tillitsinitiativet" samlar material som handlar om "tillitsbaserad styrning och ledning i statlig verksamhet". På sidan finns ett flertal exempel på befintligt arbete med dessa styrformer inom statliga myndigheter. Syftet med nämnda initiativ är att vara ett stöd till ledare inom statlig verksamhet. Vår bild är att arbetsgivarens sätt att styra och leda sin organisation på flera lärosäten snarare går mot en alltmer linjebaserad styrning parad med ökad kontroll genom att exempelvis inrätta ytterligare chefsnivåer, ibland utan att dessa chefers mandat på ett tydligt sätt har reglerats i en delegationsordning. Våra medlemmar rapporterar också att detaljstyrning, kontroll och rapporteringskrav av uppdrag som utförs inom utbildning och forskning har ökat. Vi upplever således att fler lärosäten styr verksamheten genom högre grad av kontroll och fler chefsled, medan flera andra statliga myndigheter i stället lyfter fram och betonar en mer tillitsbaserad ledning och styrning, bl a med större inslag av kollegiala arbetsformer. På central nivå arbetar parterna (Arbetsgivarverket och Saco-S) gemensamt i frågor om hållbart arbetsliv. En central del i ett hållbart arbetsliv handlar givetvis om hur verksamheten styrs och leds och vilket handlingsutrymme som ges SULFs/Saco-S medlemmar.

SULF/Linnéuniversitetet hemställer därför:

Att SULF tar initiativ till att undersöka hur styrning och ledning av universitet och högskolor har förändrats sedan betänkandet "Utvecklad ledning av universitet och högskolor" överlämnades år 2015 fram tills nutid, i samarbete med Saco-S.

Att SULF verkar för att öka den tillitsbaserade styrningen och ledningen inom högskolor och universitet, samt undersöker hur arbetet med nämnda frågor genomförs i aktuella verksamheter.

Att SULF verkar för ett ökat inflytande och ökat handlingsutrymme för medlemmar på universitet och högskolor.

SULF:s kongress 2024

Motion nr 5 Former för styrning och ledning inom högre utbildning

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Linnéuniversitetet hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
att SULF tar initiativ till att undersöka hur styrning och ledning av universitet och högskolor har förändrats sedan betänkandet "Utvecklad ledning av universitet och högskolor" överlämnades år 2015 fram tills nutid, i samarbete med Saco-S. att SULF verkar för att öka den tillitsbaserade styrningen och ledningen inom högskolor och universitet, samt undersöker hur arbetet med nämnda frågor genomförs i aktuella verksamheter. att SULF verkar för ett ökat inflytande och ökat handlingsutrymme för medlemmar på universitet och högskolor.	att bifalla motionens första att-sats, att bifalla motionens andra att-sats, att anse motionens tredje att-sats besvarad.
Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:	
Bifall Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Avslag Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.
Besvarad Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.	

Förbundsstyrelsens överväganden

Förbundsstyrelsen instämmer med om beskrivningen av styrningen och håller med om dess betydelse ett hållbart arbetsliv. Det är viktiga frågor som SULF bör fortsätta arbete med även under nästa kongressperiod.

För närvarande finns det flera forskare som studerar högskolans styrning i Sverige, bland annat vid Centrum för högre utbildning och forskning som studieobjekt (HERO) vid Uppsala universitet. Dessutom utvecklas andra kunskapsunderlag som fokuserar på styrning, exempelvis inom analysverksamheten på Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF).

SULF kan under den kommande kongressperioden ta tillvara på att frågorna om styrning även är aktuella inom andra organisationer. Förbundsstyrelsen instämmer därför i att det är bra att förbundet tar fram egna undersökningar som utgår från våra perspektiv för att kunna bygga vidare och komplettera i debatten om styrning.

Gällande den tredje att-satsen är SULF redan engagerad i frågan om ökat handlingsutrymme och ökat inflytande på för medlemmarna på universitet och högskolor. Detta arbete pågår kontinuerligt och ligger i linje med motionens intentioner. Därför föreslås att den tredje att-satsen anses besvarad med hänvisning till SULF pågående arbete.

Utifrån ovanstående hemställer förbundsstyrelsen att kongressen bifaller den första och andra att-satsen och anser den tredje att-satsen besvarad.

SULF:s kongress 2024

SULF i en turbulent internationell utveckling

2022 startade ett krig i Europa. Även om det hade varnats för den uppkomna situationen så var det nog många som blundade för den utveckling som sker i många länder åt fel håll. SULF ska inte ta ställning i politiska frågor men ur ett verksamhetsperspektiv och arbetsmiljöperspektiv kan det vara problematiskt att arbeta med parter i diktaturer.

Michaël Le Duc hemställer därför:

- att kongressen beslutar att SULF genomför en utredning om hur universiteten ska förhålla sig till framtida samarbete med diktaturer.

Motionen undertecknas av:
Michaël Le Duc

SULF:s kongress 2024

Motion nr 6 SULF i en turbulent internationell utveckling

Förbundsstyrelsens svar

Michael Le Duc hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
1. att kongressen beslutar att SULF genomför en utredning om hur universiteten ska förhålla sig till framtida samarbete med diktaturer	att avslå motionen.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Det är viktigt att lärosätena tar ansvar för sin verksamhet och särskilt inom verksamheter som kan ha målkonflikter mellan viktiga värderingar för verksamheten. Förbundsstyrelsen anser att lärosätenas autonomi och den akademiska friheten måste vara utgångspunkten för alla beslut rörande internationalisering. En utredning skulle bidra till mer centraliserad styrning av internationalisering och därmed inskränka lärosätenas förmåga att själva bedöma och hantera de risker och möjligheter som är unika för deras verksamhet. Istället förespråkar förbundsstyrelsen att strategiska beslut om internationalisering fattas i nära samarbete mellan självständiga lärosäten och berörda parter, där den akademiska friheten och lärosätenas ansvar för sina egna verksamheter respekteras fullt ut. Utifrån ovanstående hemställer förbundsstyrelsen att kongressen avslå motionen.

SULF:s kongress 2024

SULF bör stärka sitt internationella solidaritetsarbete genom att ge stöd till akademiker i Palestina

I SULFs stadgar §1 står att SULF "med utgångspunkt i den akademiska friheten [ska] verka för goda förutsättningar för högre utbildning och forskning, och att dessa tas tillvara för en positiv samhällsutveckling." I detta arbete är det naturligt att internationellt solidaritetsarbete för utsatta akademiker i andra länder ingår, vilket uttrycks exempelvis av Ercüment Çelik vid Sociologiska institutet vid Freiburgs universitet:

"Crucially, academic freedom is closely linked to other human rights, such as freedom of speech and the right to education. Any attack on academic freedom is a broader threat to human rights in our societies. Academic freedom must be protected in order to secure a just and sustainable society. Hence, we should not forget that forging a committed academic solidarity would, above all, contribute to fulfilling our common goal to protect individuals' rights and freedoms in our societies." (<https://www.openglobalrights.org/true-academic-solidarity/>)

Redan i april 2024 uttryckte experter vid OHCHR stark oro för den Israeliska statens systematiska attacker mot utbildningsväsendet i Gaza, och larmade om en överhängande risk att det pågår ett aktivt "skolastid": ett avsiktligt försök att på ett omfattande sätt förstöra det Palestinska utbildningssystemet. Samtliga av Gazas 12 universitet är förstörda, minst 95 universitetsprofessorer och tusentals studenter har dödats. (<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/un-experts-deeply-concerned-over-scholasticide-gaza>) Det är inte bara den akademiska friheten som är under akut hot, utan även akademin, utbildningen och vetenskapen som sådan. Inget universitet, ingen forskare, student eller lärare är isolerad – inte heller våra samhällen. Vi kan omöjligen verka för "goda förutsättningar för högre utbildning och forskning" eller för en "positiv samhällsutveckling" i Sverige om vi inte samtidigt agerar i solidaritet med universitet under akut hot i andra delar av världen.

Petter Ericson, Diana Vallsten, Sara Kalucza, Jeffrey Mitchell, Görel Sandström och Sara Edenheim hemställer därför:

- Att SULF aktivt tar ställning för att skydda den akademiska friheten och rätten till liv i Palestina och i Gaza och verkar för en omedelbar vapenvila, exempelvis via akademisk bojkott av universitet kopplade till den Israeliska staten.
- Att SULF genom seminarier och fackliga utbildningar bidrar till en ökad kunskap inom förbundet om internationellt akademiskt solidaritetsarbete.
- Att SULF genom insamlingar, solidaritetsresor, samarbeten, och direkta egna medel bidrar till återuppbyggnaden av den Palestinska akademien efter IDF:s tillbakadragande från Gaza.

Motionen undertecknas av:

Petter Ericson

Diana Vallsten

Sara Kalucza

Jeffrey Mitchell

Görel Sandström

Sara Edenheim

SULF:s kongress 2024

Motion nr 7

SULF bör stärka sitt internationella solidaritetsarbete genom att ge stöd till akademiker i Palestina

Förbundsstyrelsens svar

Petter Ericson, Diana Vallsten, Sara Kalucza, Jeffrey Mitchell, Görel Sandström och Sara Edenheim hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
• att SULF aktivt tar ställning för att skydda den akademiska friheten och rätten till liv i Palestina och i Gaza och verkar för en omedelbar vapenvila, exempelvis via akademisk bojkott av universitet kopplade till den Israeliska staten. • att SULF genom seminarier och fackliga utbildningar bidrar till en ökad kunskap inom förbundet om internationellt akademiskt solidaritetsarbete. • att SULF genom insamlingar, solidaritetsresor, samarbeten, och direkta egna medel bidrar till återuppbyggnaden av den Palestinska akademien efter IDF:s tillbakadragande från Gaza.	• att avslå motionens första att-sats. • att anse motionens andra att-sats besvarad, • att avslå motionens tredje att-sats. <i>för att i deras ställe bifalla en ny att-sats:</i> att kongressen beslutar att SULF under kongressperioden formulerar en policy för förbundets internationella solidaritetsarbete.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Motionen lyfter en viktig fråga om internationell solidaritet och stödet till akademiker i Palestina. SULF har länge verkat för att försvara akademisk frihet och stödja utsatta akademiker världen över, och det är tydligt att solidaritet och internationellt samarbete spelar en avgörande roll i detta arbete.

När det gäller den första att-satsen, som föreslår att SULF ska ta ställning för att skydda den akademiska friheten i Palestina genom att verka för en vapenvila och överväga en akademisk bojkott, delar förbundsstyrelsen motionärernas engagemang för att skydda akademisk frihet i krisdrabbade områden. Samtidigt är det viktigt att SULF som organisation verkar inom ramen för sitt uppdrag och sina resurser.

SULF har länge varit engagerat i arbetet för att skydda akademisk frihet och stötta lärare och forskare i nöd. Förbundet ger ekonomiskt stöd till CARA, Council for at Risk Academics, vi är sedan flera år medlemmar i Scholars at Risk, och genom vårt arbete i denna organisation bidrar vi till att svenska lärosäten kan erbjuda trygghet åt forskare som flyr från krig och förtryck. Förbundet är dessutom medlem i Education International (EI), en global facklig federation som bland annat arbetar för att stötta forskare och lärare världen över som utsätts för konflikter och förtryck.

SULF är dock ett professions- och fackförbund som inte har som uppdrag att ta ställning i enskilda konflikter. Vårt internationella solidaritetsarbete är inriktat på omständigheter när akademien är under attack eller när forskare och universitetslärare behöver skydd, genom förbundets medlemskap och arbete i EI, som i sin tur är en del av Global Unions. Vår roll fylls bäst genom att tillsammans med andra verka för akademisk frihet och solidaritet oavsett var konflikterna äger rum eller vilka parter som är involverade.

Att ta ställning genom bojkott eller andra direkta politiska åtgärder skulle riskera att dra SULF in i en roll där vi styr hur lärosäten ska agera i politiskt laddade konflikter. Därför föreslår förbundsstyrelsen, med respekt för motionärernas intentioner, att första att-satsen avslås, då det inte ligger inom SULF:s mandat att påverka lärosätenas agerande på detta sätt.

Den andra att-satsen, som handlar om att bidra till ökad kunskap om internationellt akademiskt solidaritetsarbete, ligger väl i linje med SULF befintliga åtaganden. Förbundet har redan påbörjat arbete för att stärka medvetenheten kring internationella solidaritetsfrågor, och detta arbete är en viktig del av SULF:s verksamhet. Därför föreslår förbundsstyrelsen att denna att-sats anses besvarad, med hänvisning till att arbetet redan är i gång och fortlöper kontinuerligt.

Den tredje att-satsen, som föreslår att SULF ska bidra till återuppbyggnaden av den Palestinska akademien genom insamlingar och andra direkta åtgärder, är en komplex fråga. Förbundsstyrelsen delar motionärernas djupa engagemang för den Palestinska akademien, men det är viktigt att poängtera att SULF som facklig organisation har begränsade möjligheter att engagera sig i återuppbyggnads-

projekt i konfliktsituationer. Förbundsstyrelsen bedömer att SULF roll bäst fylls genom att fortsätta sitt arbete för att stödja akademisk frihet globalt, utan att ta ställning i en pågående konflikt.

Med utgångspunkt i de viktiga och angelägna frågeställningar som motionerna lyft i sin motion ser förbundsstyrelsen att förbundet skulle gagnas av en policy för förbundets internationella solidaritetsarbete som ger möjlighet till en mer enhetlig bedömning över tid.

SULF:s kongress 2024

Challenging the for-profit practices of Akademiska Hus

The escalating costs and management practices of Akademiska Hus have become a significant concern for universities and their communities. The primary provider of university facilities in Sweden, Akademiska Hus is a state-owned property company tasked with owning, developing and managing properties at the country's universities. However, its profit-oriented policies and pricing strategies have started to negatively impact the financial health of academic institutions, working conditions of employees, and the overall quality of education.

In the last two years, Akademiska Hus increased the rent by 14% on average (Nov 2023, Universitetsläraren), putting universities under serious economic pressure, in a financial context marked by recession and high inflation. In some universities the size of offices have shrunk, labs have been closed and less lectures have been held because departments need to reduce the costs related to the rent of facilities (May 2024, SVT Nyheter). Students have also expressed their concern, worried that this situation will mean that more teaching will take place digitally than in person, and that they would have less space to study on campuses (May 2024, SVT Nyheter). At the same time, Akademiska Hus profit was approximately SEK 4.8 billion in 2022, of which approximately SEK 2.5 billion was distributed to the state (the rest of the profit was SEK 2.3 billion, which stayed with Akademiska Hus) (2022 Annual report).

SULF Uppsala proposes that the congress decides:

- That SULF advocates against the profit-orientation (or business-like operation) of Akademiska Hus.
- That SULF advocates for the establishment of fair and reasonable pricing structures for university facilities. This includes engaging with policymakers, academic leaders, and stakeholders to develop regulations that prevent exploitative pricing and ensure that costs reflect the actual value and usage of the facilities.

By taking these actions, we aim to challenge the current practices of Akademiska Hus to promote financial sustainability for academic institutions, and ensure that resources are allocated in a manner that directly benefits the working environment of our members.

Utmana Akademiska Hus vinstdrivande praxis

Akademiska Hus eskalerande kostnader och ledningspraxis har blivit ett stort bekymmer för universiteten och deras samfund. Akademiska Hus är den främsta leverantören av universitetslokaler i Sverige och är ett statligt fastighetsbolag med uppgift att äga, utveckla och förvalta fastigheter vid landets universitet. Dess vinstorienterade politik och prissättningsstrategier har dock börjat påverka de akademiska institutionernas ekonomiska hälsa negativt, de anställdas arbetsvillkor och den övergripande kvaliteten på utbildningen.

Under de senaste två åren har Akademiska Hus höjt hyran med i genomsnitt 14 procent (nov 2023, Universitetsläraren), vilket sätter universiteten under allvarlig ekonomisk press, i en finansiell kontext präglad av lågkonjunktur och hög inflation. På vissa universitet har storleken på kontoren krympt, labb har stängts och färre föreläsningar har hållits eftersom institutionerna behöver minska kostnaderna för att studera på campus (maj 2024, SVT Nyheter). Samtidigt uppgick Akademiska Hus resultat till cirka 4,8 miljarder kronor 2022, varav cirka 2,5 miljarder kronor delades ut till staten (resten av vinsten var 2,3 miljarder kronor, som stannade hos Akademiska Hus) (Årsredovisning 2022).

SULF/Uppsala hemställer därför:

- Att SULF förespråkar mot Akademiska Hus vinstorientering (eller affärsmässiga verksamhet).
- Att SULF verkar för att det skapas rättvisa och rimliga prisstrukturer för universitetens lokaler. Detta inkluderar att samarbeta med beslutsfattare, akademiska ledare och intressenter för att utveckla regler som förhindrar exploaterande prissättning och säkerställer att kostnaderna återspeglar det faktiska värdet och användningen av anläggningarna.

Motionen undertecknas för SULF/Uppsalas styrelse av:
Paulina Rajkowska, Vice-Ordförande

SULF:s kongress 2024

Motion nr 8 Challenging the for-profit practices of Akademiska Hus

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Uppsala hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
att SULF förespråkar mot Akademiska Hus vinstorientering (eller affärsmässiga verksamhet). att SULF verkar för att det skapas rättvisa och rimliga prisstrukturer för universitetens lokaler. Detta inkluderar att samarbeta med beslutsfattare, akademiska ledare och intressenter för att utveckla regler som förhindrar exploaterande prissättning och säkerställer att kostnaderna återspeglar det faktiska värdet och användningen av anläggningarna.	att avslå motionens första att-sats att avslå motionens andra att-sats <i>för att i deras ställe bifalla en ny att-sats:</i> att SULF under kongressperioden ska undersöka, alternativt verka för att annan lämplig aktör undersöker hur kostnader och ersättning för lokaler påverkar kärnverksamheten.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Kostnadsutvecklingen, särskilt i förhållande till ersättningsnivåerna, har stor påverkan på förutsättningarna att bedriva forskning och utbildning. Förbundsstyrelsen instämmer i motionens problembeskrivning och anser att

lokalkostnadernas effekter på verksamheten är en viktig fråga. Det finns indikationer på att problemen som beskrivs i motionen påverkar kärnverksamheten negativt. Dock saknas tillräcklig information om hur Akademiska hus faktiskt påverkar kärnverksamheten. Därför föreslår förbundsstyrelsen att frågan först undersöks innan man bedriver påverkansarbete kring lokalförsörjningen.

I samtal med olika delar av sektorn framgår det att det finns olika åsikter kring Akademiska hus. Åsikterna är inte ensidigt negativa och det verkar som vissa lärosäten anser att Akademiska hus är en bättre hyresvärd än alternativen. Samtalen visar även att ingen gjort en sammanställning om hur utvecklingen för lokalkostnader förhåller sig till utvecklingen av ersättningen. Staten ska teoretiskt sett kompensera för lokalkostnadsutvecklingen för att bevara "köpkraften". Trots detta upplever lärare och forskare att hyreshöjningarna påverkar verksamheten. Det är därför viktigt att få mer information om hur lokalkostnaderna samverkar med finansieringssystemet som helhet för att identifiera eventuella andra effekter.

Frågan kring lokalkostnadernas effekt på verksamheten kompliceras av att Akademiska hus hyr ut ungefär 60 procent av lärosätenas lokaler. Påverkansarbete och lösningar som riktar in sig på Akademiska hus tar alltså inte alla universitet och högskolor i beaktning.

Utifrån ovanstående hemställer förbundsstyrelsen att kongressen avslår den första och andra att-satsen i motionen i förmån för följande att-sats:
att SULF under kongressperioden ska undersöka, alternativt verka för att annan lämplig aktör undersöker, hur kostnader och ersättning för lokaler påverkar kärnverksamheten.

SULF:s kongress 2024

SULF ska verka för forskarens fria val av publicering

Akademisk frihet omfattar enligt högskolelagen att ämne, metod och publicering fritt väljes.

Dock begränsar idag både Vetenskapsrådet och Kungliga biblioteket, som utifrån regeringens uppdrag tagit fram riktlinjer och vägledande information för öppen vetenskap, publicering till endast den mest öppna licensen, så kallad CC-BY. CC-BY tillåter att personer ändrar en forskares publicerade text bara de uppger att texten har ändrats, men utan krav på att visa vad som har ändrats. CC-BY tillåter också att andra kan få ekonomisk vinning från texten.

Detta skiljer sig från den öppna licensen CC-BY-NC-ND, där Non Commercial (NC) och No Derivatives (ND) anger att varken ändringar eller extern ekonomisk vinning tillåts.

Att tvingas välja CC-BY gör därmed att verkets integritet och forskarens upphovsrätt inte respekteras.

Att forskare har som enda publiceringsmöjlighet att använda CC-BY innebär ett stort problem speciellt för forskare inom samhällsvetenskap och humaniora, där man ofta skriver omfattande texter som böcker. För den samhällsvetenskapliga och humanistiska forskaren som oftast inte kan patentera sitt arbete utan för vilken texten utgör det slutliga verket är ingrepp som kan ske i texten, var och hur den publiceras, och vilka ändringar som görs av den ytterst känsligt.

SULF/Umeå hemställer därför:

- Att SULF generellt ska verka för forskarens fria val av publicering i enlighet med Högskolelagen dvs utan externa begränsningar.
- Att SULF ska verka för att öppen publicering innebär forskarens fria val av öppen publiceringsmetod.

Motionen undertecknas för SULF/Umeå av:
Carina Keskitalo

SULF:s kongress 2024

Motion nr 24 SULF ska verka för forskarens fria val av publicering

Förbundsstyrelsens svar

SULF/Umeå hemställer	Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar
att SULF generellt ska verka för forskarens fria val av publicering i enlighet med Högskolelagen dvs utan externa begränsningar. att SULF ska verka för att öppen publicering innebär forskarens fria val av öppen publiceringsmetod.	att bifalla motionens första att-sats att bifalla motionens andra att-sats.

Guide till förbundsstyrelsens förslag till beslut:

Bifall	Avslag	Besvarad
Ja, det är ett nytt förslag som förbundsstyrelsen anser ska genomföras inom förbundet.	Nej, dessa frågor ska nog inte ska arbetas med eller ska arbetas med på ett annat sätt än enligt motionens förslag.	Det pågår redan ett arbete i frågan eller så finns redan en plan för att utföra det som lyfts i motionen.

Förbundsstyrelsens överväganden

Motionen från SULF/Umeå lyfter en central fråga om forskarens rätt till fritt val av publicering, vilket utgör en viktig del av den akademiska friheten, som regleras i högskolelagen. Enligt lagen ska forskaren fritt kunna välja ämne, metod och publicering, och förbundsstyrelsen delar motionärernas oro över de begränsningar som de nuvarande riktlinjerna för öppen vetenskap innebär.

Den nuvarande riktlinjen om att endast använda licensen CC-BY kan innebära att forskare, särskilt inom samhällsvetenskap och humaniora, förlorar kontroll över sina texter. Detta kan påverka forskarens upphovsrätt och riskera verkets

integritet, vilket är problematiskt för forskare vars texter ofta utgör den slutliga forskningsprodukten. Att säkerställa att forskare själva kan välja publiceringsmetod är därför avgörande för att värna den akademiska friheten.

Förbundsstyrelsen anser att SULF har en viktig roll i att stå upp för den individuella forskarens rätt att fritt välja publiceringsmetod, utan externa begränsningar, och att detta ligger i linje med SULF:s uppdrag att försvara akademisk frihet.

Förbundsstyrelsen förordar därför bifall på båda motionens att-satser.